

GRM NOVO MESTO - CENTER BIOTEHNIKE IN TURIZMA
SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM NOVO MESTO

Sprehod po dolenski prestolnici Novo mesto

Seminarska naloga – 9. tekmovanje »turistični vodnik«

Mentorica: Slavica Šterk, univ. dipl. ekon.

Avtorica: Tjaša Špec

Novo mesto, april 2022

Kazalo vsebine

1. UVOD	3
2. OPIS POTI PO ODSEKIH	4
3. ZEMLJEVID	10
4. PONUDBA GOSTINSKIH STORITEV IN DODATNIH OGLED OV	10
5. CENA STORITVE TURISTIČNEGA VODENJA.....	11
6. TEHNIČNI ITINERARIJ	11
7. VIRI IN LITERATURA	12
8. PRILOGE (Slike).....	14

1. UVOD

Sem Tjaša Špec, dijakinja drugega letnika Srednje šole za gostinstvo in turizem Novo mesto. V seminarski nalogi bom podrobneje opisala slikovito Dolenjsko prestolnico Novo mesto, katera prepletena je z številnimi naravnimi in zgodovinsko – kulturnimi bogastvi v jedru starega mesta. Za začetek bi omenila, da sem prvi letnik smeri turizma dokončala v Srednji šoli za gastronomijo in turizem v Ljubljani, po prepisu pa sem »pristala« v Novem mestu, katero mesto mi je sčasoma prirastlo k srcu. Namen te seminarske naloge je, da vam pokažem razloge, zakaj je še tako majhno mesto, bolj čarobno od preostalih.

Ker se v današnjem svetu, zaradi posledic najbolj aktualnega Covid-19, situacije med Ukrajino in Rusijo, ipd., ljudje še ne zavedamo kako naj bi točno potekal ne le turizem v svetu, temveč svet v celoti, sem se tudi sama pozanimala. Najbolj me je prepričala teorija prof. dr. Ljubice Knežević Cvelbar, predsednice Strateškega sveta SRIPT, ki je z svojimi besedami povzela celotno situacijo turizma v svetu. Poudarila je, da bo slogan turizma v prihodnosti »manj je več« (za turista bo bilo bolj primerno, če preživi več časa na enem potovalnem cilju). To pomeni, da postaja kakovost nekega potovanja bolj pomembna kot količina istega. Kar se tiče cen bodo višje, ker pa Slovenija nikoli ni bila izpostavljena masovnemu turizmu, je to idealna priložnost zanj. In ker Slovenija nikoli ni bila izpostavljena masovnemu turizmu, tudi posamezno slovensko mesto ni bilo, zato pa je Novo mesto odlična lokacija za oddih in sproščena vodenja po njem. Vodenje je priporočeno, oziroma namenjeno srednješolcem in odraslim s srednješolsko izobrazbo.

Vodeni ogled se prične pred Srednjo šolo za gostinstvo in turizem Novo mesto, kjer se skupaj s skupino ljudi, kateri se zanimajo za ogled jedra mesta, odpravimo po Stari cesti proti mestni knjižnici Mirana Jarca, v kateri je več en milijona knjig. Na območju kjer se danes razprostira mestna knjižnica je vse do leta 1779 stal mestni špital/ sirotišnica/ ustanova za uboge, skupaj z cerkvijo Sv. Martina. Stara cesta, po kateri smo se nedolgo nazaj sprehodili je stara več kot 3000 let, čas gradnje pa sega vse v Stari vek. Druga turistična točka mesta je zagotovo Področje na vratih, katero postavljeno je v samem križišču Prešernovega trga in Rozmanove ulice. Območje je leta 1953 uredil učenec Jožeta Plečnika, Marjan Mušič, sicer pa je spomeniški kompleks oziroma območje, posvečeno vsem Novomeščanom in padlim vojakom druge svetovne vojne. Pot nadaljujemo po Rozmanovi ulici/ Svilnati cesti proti hiši, v kateri je bila 6. januarja 1848, po marčni revoluciji prvič uprizorjena Linhartova komedija z naslovom Ta veseli dan ali Matiček se ženi. Sledi ogled Bergmanove hiše, o kateri izvemo romantično zgodbo o Angeliki in Dragotinu Ketteju, ki je le zanj pisal pesmi na vodnjaku. Nato se že podamo do glavnega trga Novega mesta, na katerem lahko vidimo Arkade, ki oponašajo Antiko in Grčijo. Že prej omenjen Kettejev vodnjak bo naša naslednja točka. Ta se nahaja na zgornjem delu glavnega trga, kjer so v preteklosti živeli premožnejši prebivalci Novega mesta. Tako pot nadaljujemo proti mestni hiši ali Rotovž, katera je bila zgrajena 1720-ga leta, porušena v zgodnjem 20. stoletju, ponovno zgrajena pa leta 1905. Na območju mestnega jedra si lahko ogledamo še maketo mesta, potem pa se podamo do Frančiške cerkve Sv. Lenarta. Tu izvemo več o Frančiškanih nasploh in o nastanku samostana. Naslednja znamenitost se glasi Jakčev dom. Jakčev dom je zgradba/ spomenik, pod okriljem Dolenskega muzeja, namenjen pa je slovitemu novomeškemu umetniku, slikarju in grafiku Božidarju Jakcu. Na poti po ozki ulici se podamo do novomeškega Brega, na katerem je prebival revnejši sloj takratnih meščanov, po njem pa nas čaka predzadnja atrakcija; Dolenjski muzej Novo mesto in zadnja točka Kapiteljska cerkev svetega Nikolaja, ki je ena najstarejših, najlepših in tudi najbolj prepoznavnih znamenitosti Novega mesta. Vodenje končamo pri Kapiteljski cerkvi.

2. OPIS POTI PO ODSEKIH

2. 1: ODSEK 1: SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM NOVO MESTO – MESTNA KNJIŽNICA MIRANA JARCA

Pot začnemo z uvodnim govorom vodnice, v katerem vodnica pozdravi in se predstavi skupini ljudi. Nato izzove udeležence naj se predstavijo in povedo par stvari o sebi, s tem pa povzroči sprostitvev atmosfere. Naslednja pomembna točka je, da obiskovalcem vodenja predstavimo, kje se nahajamo.

Trenutno se nahajamo pred Srednjo šolo za gostinstvo in turizem Novo mesto. Ta je bila ustanovljena leta 1961 v današnjem Jakčevem domu, kot poklicna gospodinjstva šola Novo mesto, leta 1981 pa je zamenjala lokacijo, in sicer na današnjo Ulico talcev 3. Od leta 2007 je del Grma Novo mesto – Centra za biotehniko in turizem. Pot nadaljujemo po Stari cesti, ki naj bi bila stara že več kot 3000 let, pa vse do mestne knjižnice Mirana Jarca, kjer bom ponovno spregovorila in predstavila podatke nje.

Na prostoru današnje Knjižnice Mirana Jarca je do leta 1779 stal mestni špital s cerkvijo sv. Martina. Mestni špitali so bile značilne srednjeveške mestne ustanove, za razliko od številnih slovenskih mestnih špitalov o novomeškem vemo presenetljivo malo. Mestni špital ni bil bolnica, ampak hiša za uboge in onemogle meščane, ki si niso mogli več sami služiti kruha oziroma so bili prerevni, da bi si lahko plačali primerno oskrbo. Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto praznuje v letu 2016 častitljivo obletnico obstoja, in sicer pred sedemdesetimi leti, 1. marca 1946, je bila z Uredbo o ustanovitvi okrožnih študijskih knjižnic ustanovljena Študijska knjižnica v Novem mestu kot ena od desetih pokrajinskih študijskih knjižnic v Sloveniji. Naslednja, narodna čitalnica v Novem mestu je bila kot društvo ustanovljena 23. oktobra 1865 na pobudo zagnanih in narodno zavednih kulturnikov. V njej se je odvijalo kulturnopolitično, narodno in družabno življenje. Njena glavna naloga je bila nuditi svojim članom časopise in knjige v različnih jezikih. Druge knjižnice v Novem mestu (frančiškanska, kapiteljska, okrajna učiteljska ipd.) so bile meščanom javno nedostopne, glavni namen Čitalnice, ki je vseskozi delovala na društveni osnovi, pa je bil izobraževanje članov. Leta 1907 je novomeška Čitalnica odprla Javno knjižnico, ki je proti plačilu postala dostopna vsem Novomeščanom, ne samo članom Narodne čitalnice. Po ustanovitvi Študijske knjižnice 1. marca 1946, pa je leta 1947 že ustanovljena Ljudska knjižnica, kateri pa je v letu 1962 novomeška občina dodelila Ljudsko knjižnico v upravljanje Študijski knjižnici, ki je Ljudsko knjižnico pustila kot samostojno enoto. Takrat so knjige uredili v prostem pristopu. Naslednje pomembno leto je leto 1964; ustanovljena je bila Pionirska knjižnica, ki je bila namenjena mladini od predšolske dobe do 18. leta starosti.

Današnja sodobna knjižnica sledi napredku časa, temelji na računalniški obdelavi in izposoji gradiva, postaja informacijski center. Knjižnična zgradba je bila umeščena v dve častitljivi stavbi v srednjeveškem delu mesta, na Ljubljanskih vratih. Arhitekt Marko Mušic je z izrednim občutkom za izročilo tega prostora prizidal nov stavbni del, ki se z osnovnega srednjeveškega platoja spušča k reki Krki. Z novo podobo klasične knjižnice, s svetlimi in prijetnimi prostori, kamor ljudje prihajajo z veseljem, je začela rasti tudi virtualna knjižnica. Danes Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto zagotavlja prost dostop do informacij, znanja in kulture v najširšem smislu. Posebno skrb namenja varovanju naše kulturne dediščine in se ponaša z naslovom ene najlepših knjižnic v Evropi.

Pot nadaljujemo proti Področju na vratih.

2. 2: ODSEK 2: PODROČJE NA VRATIH

Področje na vratih, je območje katero postavljeno je v samem križišču Prešernovega trga in Rozmanove ulice. Območje je leta 1953 uredil učenec Jožeta Plečnika, Marjan Mušič, sicer pa je spomeniški kompleks oziroma področje, posvečeno vsem padlim vojakom in herojem druge svetovne vojne. V burnih časih turških vpadov in vse do konca 18. stoletja je bilo mesto obdano z obzidjem. Vanj sta pripuščala le dva vhoda, severni, poimenovan tudi Gorenja oziroma Ljubljanska vrata, ter južni oziroma Dolenja ali Karlovška vrata. Slednja so imela svoje mesto v izteku današnje Pugljeve ulice. Hiša Rozmanova 19 je najbolj ohranjeni del teh mestnih vrat. Večina elementov spomeniškega območja je posvečenih narodnoosvobodilnemu boju, in sicer ob stari kresiji se nahaja spominska loža, ki je namenjena vojno padlim Novomeščanom in dolenjskim narodnim herojem iz druge svetovne vojne; na vogalu med Rozmanovo ulico in potjo, ki vodi do sodišča Novo mesto se razprostira spomenik Talec; na vogalu parkovno urejenega pomola na stiku med Rozmanovo ulico in Prešernovim trgom pa spomenik »Pojmo bratje pesem o svobodi«. Obe plastiki sta delo kiparja Jakoba Savinška. Doprni kip skladatelja Marjana Kozine, ki gleda na svojo hišo, pa ima svoje mesto v manjšem parku ob knjižnici in je delo kiparja Zdenka Kalina. Svojevrstno vez z dolenjsko grajsko arhitekturo ohranja tudi glavni vhod v stari del knjižnice, saj ga krasi portal, stebri in drugi elementi z, med vojno požganih okoliških graščin/ gradov. Pot nadaljujemo po Rozmanovi ulici vse do Bergmanove hiše.

2. 3: ODSEK 3: ROZMANOVA ULICA 8 – BERGMANOVA HIŠA

Rozmanova ulica poteka od Glavnega trga do križišča pri A banki in obsega 29 hišnih števil. Od leta 1952 do leta 1993 se je imenovala Cesta komandanta Staneta. Na Rozmanovi ulici se med drugim nahajata tudi Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in Rdeči križ Slovenije, območno združenje Novo mesto. Ulica je poimenovana po Francu Rozmanu, ki se je rodil 27. marca 1912 v Spodnjih Pirničah na Gorenjskem. Imel je revno in težko otroštvo. Njegovi sestri Marjeta in Terezija sta morali v sirotišnico, Franc pa je z mlajšim bratom Martinom ostal doma. Med 1. svetovno vojno je pri treh letih izgubil očeta. Pri 15. letih se je izučil za pekovskega pomočnika in se kmalu pridružil delavskemu gibanju.. V Jarmi je končal podčastniško šolo, postal poročnik in poveljnik čete, nato pa stotnik in poveljnik bataljona v mednarodni brigadi. Po porazu republikanske stranke je bil v francoskih in nemških taboriščih.

Leta 1941 se je vrnil v domovino in pomagal organizirati partizanski boj. Kmalu je postal vojaški inštruktor pri Glavnem poveljstvu slovenskih partizanskih čet. Boril se je na Štajerskem in Dolenjskem, postal komandant Štajerskega bataljona, sodeloval pri napadu na Šoštanj in kasneje pri bitki na Čreti. Spomladi 1942 je postal poveljnik slovenske partizanske brigade, 13. julija 1943 poveljnik Glavnega štaba NOV in PO Slovenije. Bil je član SNOSa in AVNOJa. Umrli je 7. novembra 1944 za posledicami ran, ki jih je dobil pri preizkušanju novega orožja – angleškega minometa. Nekaj dni po smrti je bil proglašen za narodnega heroja. Od leta 1949 je pokopan v grobnici herojev v Ljubljani.

Stavba na Rozmanovi ulici 8 v Novem mestu stoji na mestu, v kateri je bilo nekdaj nemško kazinsko društvo. Tu je bila prvič v slovenskem jeziku odigrana igra Ta veseli dan ali Matiček se ženi, avtorja Antona Tomaža Linharta o čemer priča spominska plošča. Anton Tomaž Linhart je bil slovenski dramatik, zgodovinar in šolnik, rojen pa je bil 11. decembra 1756. leta v Radovljici. Bil je osrednja osebnost slovenskega razsvetljenstva in pionir v gledališču in zgodovinopisju, poleg tega pa še glasbenik, prevajalec, arhivar, knjižničar, uradnik in poliglot. Linhart je zelo zgodaj razvil dar za jezike, saj je doma mati povečini govorila slovensko, oče pa nemško in češko. Šolal se je v Radovljici in v Ljubljani na jezuitski gimnaziji (tu je bil njegov sošolec Jurij Vega), za nekaj

časa je vstopil v stiški samostan, nato pa izstopil in na Dunaju ob pomoči domačega plemstva študiral trgovske in finančne vede. Umrli je 14. julija 1795. leta v Ljubljani.

Po vzdolž ulice nas čaka Bergmanova hiša. Najznamenitejša hiša na Glavnem trgu se nahaja čisto na začetku trga in nosi hišno številko 1. Hiša je ime dobila po Bergmanovi lekarni, ki je bila nekoč v prostorih nje. Je elegantna dvonadstropna stavba in ima lepo ohranjen atrij z arkadnimi hodniki. V hiši je živela Kettejeva neuslišana ljubezen Angela Smola, ki so ji namenjeni nekateri od njegovih verzov, katere je pisal prav na Glavnem trgu. Podobno kot Prešeren, ki je svojo Julijo prvič srečal v trnovski cerkvi v Ljubljani, je Kette svojo Angelo zagledal v novomeški kapiteljski cerkvi in se vanjo zaljubil. Več kot možno je, da je večkrat slonel ob vodnjaku, ki je bil tedaj še iz bron, in hrepeneče zrl v okna Bergmanove hiše ter čakal, da se mu Angela prikaže na oknu. O tem priča tudi slika, ki jo je naslikal slikar Ivan Vavpotič, hranijo pa jo v Jakčevem domu. Na njej je upodobljen Kette s svojo nikoli osvojeno Angelo v ozadju. Bergmanova hiša danes zaključuje zgornji del Glavnega trga, njeno arkadno dvorišče pa je turistom izredno zanimivo in si ga vedno želijo ogledati. Govorimo o notranjem dvorišču, v katerem je bil vrtiček obdan z obzidjem. Hiša nja bi bila zgrajena okoli leta 1500, Novo mesto pa je edino srednjeveško mesto, ki ima vrtove znotraj obzidja hiše v Srednji Evropi.

Po ogledu Bergmanove hiše, pa se podamo do osrednja Glavnega trga, kjer spoznamo ostale znamenitosti.

2. 4: ODSEK 4: GLAVNI TRG (Kettejev vodnjak, Mestna hiša)

Dokaz, da je bilo mesto gospodarsko močno že v preteklosti, je arhitektura Glavnega trga, na katerem so stale hiše bogatih trgovcev. Glavni trg je osrednji del starega mestnega jedra Novega mesta. Svojo tako značilno obliko je trg dobil v drugi polovici 16. stoletja ter je bil eden izmed najlepših v deželi. Na gornjem, gospodarskem delu trga je mesto ustvarilo poseben tip trgovsko obrtniške hiše. Te imajo značilne kamnite arkade z nosilnimi stebri, kateri tvorijo arkade pokrito in navzven odprto lopo in šele v notranjost hodnika pomaknjeno steno, ki zapira trgovske lokale, nekatere pa tudi atrijsko dvorišče. Nosilni stebri so različnih oblik ter zelo bogati, osmerokotni, prizmasti s pravokotnim prerezo in rahlo posnetimi ogli ter celo zaviti. V mestu sicer ločimo dva glavna tipa pozidave stavbnega kompleksa. Revnejše stanovanjske stavbe so bile potisnjene na obrobje srednjeveškega mestnega območja (Breg), stisnjene ob ali na obzidje; šlo je za bivalne stavbe brez dodatnih poslopij. Bogatejša arhitektura je oblikovana predvsem ob glavni ulici od Gorenjih (Ljubljanskih) vrat preko Velikega (danes Glavnega) trga do Dolenjih (Karloških) vrat. Tu so stanovanjske stavbe, zgrajene tako, da je bil skozi osrednji hodnik v pritličju dovoz in dohod v dvorišče z ob strani grajenimi gospodarskimi prostori. V nekaterih primerih je bil na koncu parcele prečno pozidan še del gospodarskega poslopja. Znotraj je tako nastalo atrijsko dvorišče, nemalokrat arkadno oblikovano. Glavni trg je po prenovitvi ponovno uradno odprt maja 2019. Mestno jedro je od takrat spet postalo prostor druženja, srečevanja, ali kot Novomeščani radi rečemo, »dnevna soba mesta«. Na trgu je svoje mesto našlo tudi veliko sejmov, procesij, parad, koncertov in mestnih godb. Tu ne smemo pozabiti še gostišča in slaščičarne, katera oba sta v lasti Grma – center biotehnike in turizma, barov, knjigarn ter dveh mladinskih hotelov. V preteklosti je čez trg vodil živahen promet, saj je bil del prometno – trgovske žile (na eni strani proti Ljubljani, na drugi strani proti Beli krajini in Hrvaški), dandanes pa je trg za promet zaprt, oblikovan pa je po vzorcu Prešernovega trga v Ljubljani.

V osrčju trga se nahaja Kettejev vodnjak. Dragotin Kette je bil slovenski pesnik moderne, in kljub temu da se ni rodil v Novem mestu, ga Novomeščani radi predstavimo obiskovalcem, saj je bil za naše mesto pomemben. V Kettejevem času je litoželezni vodnjak, ki je tam stal vse do leta 1903, meščanom predstavljal vir pitne vode, danes pa na mestu njega stoji marmorni vodnjak, ki je bil izdelan po zamislih arhitekta Marjana Mušiča. Vodnjak stoji na podstavku, do katerega vodijo tri stopnice iz marmorja, v sredini njega pa se dviguje kamnit, okrogel steber s kamnito kotanjo. V marmor so vklesani tudi verzi Kettejeve pesmi »Na trgu«, za katero navdih je bila Angela/Angelika, poleg tega pa spominja na čase ko je Kette hodil v novomeško gimnazijo. Danes Kettejev vodnjak v poletnem času predstavlja priljubljeno turistično točko za posedanje in klepetanje, pozimi pa je zaradi nizkih temperatur zaščiten in zaprt v leseno ogrodje.

Naslednja atrakcijska točka, katero najdemo na trgu pa je mestna hiša ali Rotovž. Ta je bila ponovno zgrajena leta 1905, in sicer na mestu nekdanje precej bolj skromne mestne hiše. Iz leta 1720, so zgrajeno mestno hišo meščani v začetku 20. stoletja porušili in zgradili današnjo leta 1905. Je dvonadstropna stavba s poudarjenim osrednjim delom, ki izstopa iz gradbene linije sosednjih stavb in se z arkadnim pritličjem odpira na trg. Glavna fasada je oblikovana s historičnimi novo-romanskimi in novogotskimi stavbnimi elementi. Istočasna in stilno enotna je tudi notranja oprema stavbe. Omeniti velja kovano stopniščno ograjo, lestence, stavbno pohištvo in peči v dvorani z galerijo. Prvotna poslikava je v veliki meri ohranjena, vendar je danes skrita pod mnogimi plastmi kasnejših beležev. Na mestni hiši se vedno razprostira tudi novomeški grb, na katerem je upodobljen Rudolf IV. Habsburški, ki je mesto ustanovil leta 1365, in ki predstavlja vse od 14. stoletja dalje simbol našega mesta. Ureditev platoja pred Rotovžem je zamisel arhitekta Marjana Mušiča. Od šestih predvidenih doprskih kipov stojita danes le kipa Dragotina Ketteja in Janeza Trdine, delo Jakoba Savinška iz leta 1955. Znana je tudi zgodba o tem, da so Novomeščani pri izgradnji Rotovža namesto vode za izdelavo malte dodajali kar cviček.

Na Glavnem trgu, nasproti Rotovža, stoji spominski steber, kjer sta bila jeseni 1943 obešena partizana. Spomenik, katerega avtor je prav tako arhitekt Marjan Mušic, je oblikovan iz gotskega stebra, prinesenega iz hiše na Glavnem trgu 26 in se lepo vključuje v okolje arkad na Glavnem trgu. Spomenik je bil odkrit leta 1952.

2. 5: ODSEK 5: FRANČIŠKA CERKEV SV. LENARTA

Zaradi turške nevarnosti so v 15. stoletju Frančiškani pribežali iz Bosne, preko Metlike, pa vse do Novega mesta, kjer so se tudi nastanili. Na zemlji, ki so jo kupili z darovi vdove Elizabete Snopčan, so do leta 1472 že zgradili prvi del samostana, kasneje pa so se lotili še postopne gradnje nove cerkve. Tako je v naslednjih stoletjih samostanski kompleks z cerkvijo doživel veliko prezidav in dozidav. Po požaru, ki je prizadel celotno območje Novega mesta, iz leta 1664, pa je kompleks doživel največ sprememb v zgodovini. Zgradbe cerkve so prenovili, prizidali so cerkveni stolp, ladji so dodali kapele, celoten samostan so povečali in zgradili so novi konvikt. To se je dogajalo v drugi polovici 17. stoletja, ob pomoči Matije Kastelca, novomeškega kanonika. Skladno s potrebami so v 18. stoletju dodali še prostore za knjižnico, ki je dandanes najstarejša samostanska knjižnica v Novem mestu, in arhiv. Knjižnica datira v konec 15. stoletja ter ima okoli 12.000 knjig, njena posebnost pa so inkunabule. V samostanu svoj pečat pušča tudi vrsta Metzingerjevih slik, oltarne podobe, ter renesančni nagrobniki, ki so danes postavljeni na ogled v križnem hodniku. V Frančiški cerkvi je bilo pokopano tudi več meščanov in plemičev, pred cerkvijo pa stoji kip

frančiškanskega skladatelja Hugolina Sattnerja. Frančiškani so med letoma 1746 in 1870 vodili gimnazijo, v stavbi današnje Glasbene šole Marjana Kozine. V njej so se poučevali pomembni slovenski ustvarjalci, sama pa je s svojim delovanjem pustila pomemben pečat v mestu.

2. 6: ODSEK 6: JAKČEV DOM IN BREG

Jakčev dom je spomenik, simbolično povrnjen slovitemu novomeškemu umetniku, ki je dogajanju pustil velik pečat, slikarju in grafiku Božidarju Jakacu, ki se je rodil v Novem mestu, tu obiskoval ljudsko šolo in kasneje še gimnazijo. Spoznal je Mirana Jarca, ki je postal njegov najboljši prijatelj. Jakac je imel vseskozi veliko željo po risanju, zato je leta 1913 nadaljeval šolanje na gimnaziji v Idriji, kjer izve, da tam risanje poučuje že znani slikar Ivan Vavpotič. Gimnazijo je končal ravno ob začetku vojne in zaradi pomanjkanja denarja se je odpravil na fronto. Po vojni je Vavpotič zbral Jakčeve slike in jih pokazal Rihardu Jakopiču, ki jih je sprejel na razstavo v času novomeške pomladi. Tako je Rihard Jakopič postal Jakčev prvi resnični mentor. Kasneje, šele ob umetnikovi osemdesetletnici, se je ideja o stalni razstavi Jakčevih slik uresničila in v nekdanjem domu Jakčevih staršev so umetnikova dela našla svoje stalno mesto. Leta 1904 je dal stavbo sezidati umetnikov oče Anton Jakac furlanskemu arhitektu Giuseppeju Olivi kot moderno opremljen hotel in kavarno. Po vojni je v njej delovala delavska menza, leta 1965 so jo namenili Šolskemu centru za gostinstvo, ki se je potem preselil na lokacijo Ulica talcev 3, kjer tudi danes stoji Srednja šola za gostinstvo in turizem, od leta 1984 pa je preurejena v galerijo, ki jo upravlja Dolenjski muzej. S tem je bila stavba simbolično povrnjena umetniku. Kot priznanje njegovi ustvarjalnosti in v njegov spomin je postala Jakčev dom.

Breg je ena izmed najbolj slikovitih znamenitosti mesta. Tu je bil rojen prej že omenjen slikar Božidar Jakac, ki je velik del slikarskega opusa posvetil rojstnemu mestu in Dolenjski. Breg predstavljajo strnjene stanovanjske stavbe, ki so nastale leta 1786 na mestu porušenega srednjeveškega mestnega obzidja. Stavbe so naslonjene na ostanke obzidja, ki jih še vedno lahko vidimo v zidovih kletnih etaž. Na tem območju je živel predvsem revnejši sloj prebivalcev. Ti so se ukvarjali s pranjem perila, prodajo zelenjave, oddajanjem stanovanj in sušenjem mesa. Večina stavb je skozi čas ohranila tipično podobo s tlorisno zasnovo in zunanjo podobo z delno vkopano kletjo, lesenimi ganki na sončni južni fasadi nad reko Krko in vhodom z ulice. Strehe, ki so bile pokrite z deskami in lesenimi škodlami vse do začetka 20. stoletja, je nadomestila opečna kritina.

2. 7: ODSEK 7: DOLENSKI MUZEJ NOVO MESTO

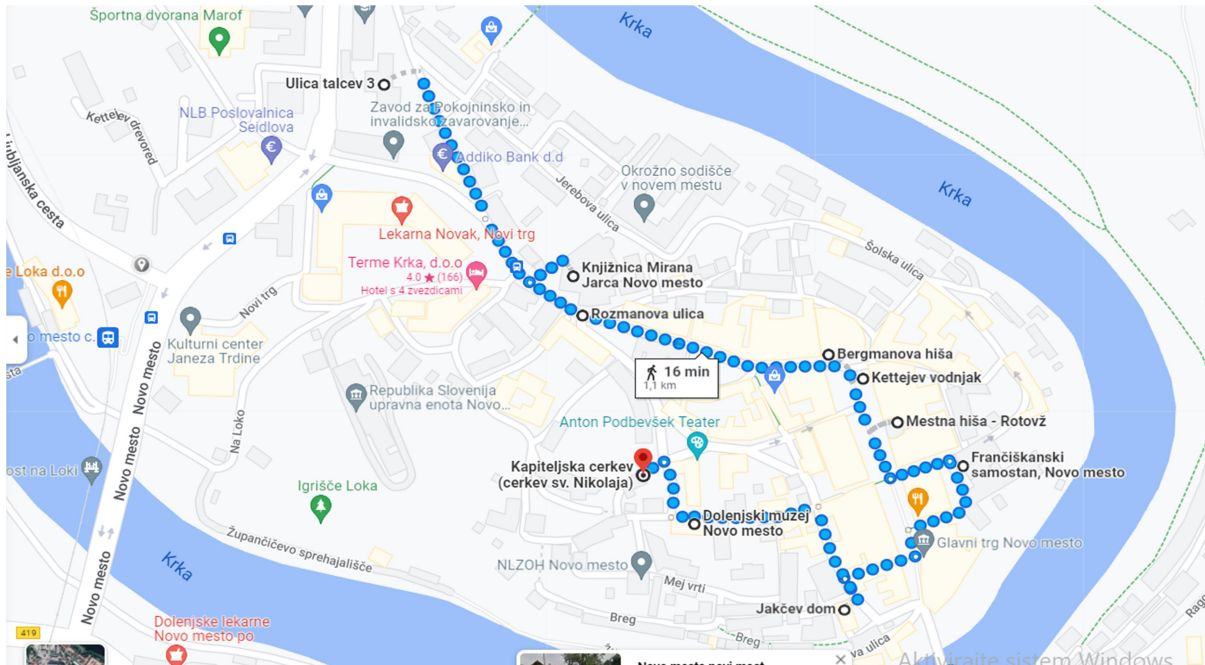
Prve stalne razstave Dolenjskega muzeja so bile odprte leta 1953 v stavbi Križatije, kjer je bil od leta 1951 tudi sedež muzeja. Od takrat dalje se je kot pokrajinski splošni muzej vse bolj širil in krepil do sredine osemdesetih let, ko je z Jakčevim domom in sredi devetdesetih let z dislocirano enoto Kočevski rog dobil današnjo podobo. Kompleks muzeja se je iz ene razširil na štiri stavbe in dislocirani enoti Jakčev dom ter Kočevski rog. Skupaj ima danes na ogled osem stalnih razstav, pet kustodiatov, pedagoško službo in konservatorsko-restavratorsko službo za arheološko gradivo. V galeriji muzeja, kot osrednjem razstavnem prostoru, se vrstijo občasne velike muzejske razstave. V muzeju so na ogled tudi situle, ki so najznačilnejše za Novo mesto, saj ga imenujejo tudi Mesto situl, tako kot steklene jagode, različen nakit iz jantarja, značilne arheološke najdbe in podobno.

2. 8: ODSEK 8: KAPITELJSKA CERKEV SV. NIKOLAJA

Kapiteljski hrib stoji na polotoku, v okljuku reke Krke, v Novem mestu. Na njegovi najvišji točki pa stoji čudovita cerkev, poimenovana po sv. Miklavžu, cerkev sv. Nikolaja. H cerkvi spada tudi škofijski dvorec, ki leži nekoliko nižje ob cerkvi. Cerkev sv. Nikolaja je najstarejša sakralna zgradba v Novem mestu. Stavba je prvič omenjena leta 1427 in je bila vzor gradnji številnim manjšim cerkvam širom Dolenjske. Cerkev svetega Miklavža je stolna od leta 2006, ko je bila ustanovljena novomeška škofija, pred tem je bila kapiteljska. Sestavljena je iz treh delov: monumentalnega zvonika, ladje in prezbiterija, pod katerim je kripa.

V obdobju avguštinsko navdahnjenih hotenj po naravni in duhovni prenovi Cerkve je habsburški cesar Friderik III. leta 1493 na prošnjo dolenjskih duhovnikov ustanovil kapitelj s proštom, dekanom in enajstimi kanoniki, ki je kmalu dobil tudi papeževu potrditev. Arhitektura cerkve se je razvijala postopno, kar je posledica spremembe v statusu cerkve, nihajočega gmotnega položaja kapitlja in mesta ter ne nazadnje mnogih usodnih požarov in drugih neprijetnosti v mestu. Cerkvena ladja v današnjem obsegu sega v prvo polovico 15. stoletja, zvonik je iz druge polovice 15. stoletja, velik prezbiterij s kripto in zakristijo pa sega v čas kmalu po ustanovitvi Kapitlja. Prostoren prezbiterij, namenjen kanonikom, zunaj podpirajo sloki stopničasti oporniki. Pod njim je skrita kripa, ki je nastala zaradi terenskih razmer, spominja pa na starokrščanske katakombe. Ob njej, pod zakristijo, ki je južno ob prezbiteriju, je mala kripa. Urejena je kot lapidarij, v njej pa so na ogled nagrobniki nekaterih cerkvenih in posvetnih osebnosti. Ena od največjih znamenitosti je definitivno prezbiterij cerkve, ki je zamaknjen 17 stopinj. Nekateri to zanimivo arhitekturo prepisujejo težavnosti gradnje na prostoru, kjer cerkev stoji, drugi pa cvičku oziroma vinjenim zidarjem. Najbolj prepoznaven del prezbiterija je Tintorettova slika na oltarju. V Novo mesto je prispela leta 1593, ob stoletnici Kapitlja. Pod sliko se nahaja grobnica sv. Felixa. V prezbiteriju se nahaja tudi škofovski sedež, ki sam po sebi ni nič posebnega, zanimivost pa je 72 polkrogov, ki predstavljajo 72 župnij, ki spadajo v novomeško škofijo. Notranjost bogatijo tudi orgle, slike V. Metzingerja v stranskih oltarjih ter korne klopi. Nekdanja preprosto oblikovana proštija, danes škofijski dvorec, je bil grajen v času po ustanovitvi Kapitlja. V stavbi je knjižnica, ki je posebej privlačna za raziskovalce zgodovine mesta in cerkve. Hrani okoli 6.000 knjig. V proštiji je tudi galerija slik cerkvenih dostojanstvenikov. Med proštijo in cerkvijo stoji kašča iz prve polovice 15. stoletja. Sprva je služila za shranjevanje premočnin meščanov ob zunanjih nevarnostih kasneje pa za kapiteljske potrebe. Južno od proštije so kapiteljski vrtovi, kjer se cerkveni dostojanstveniki še danes oskrbujejo s svežo zelenjavo. Vrtove z zahodne in južne strani obdaja ohranjeni del srednjeveškega obrambnega obzidja mesta. Ob vrtovih je stavba nekdanje kapiteljske mežnarije, ki jo na glavnem pročelju ob vhodu v klet krasi šilastoločni kamniti portal.

3. ZEMLJEVID

4. PONUDBA GOSTINSKIH STORITEV IN DODATNIH OGLED OV

Gostinske storitve

V Dolenjski prestolnici imamo veliko dobrih gostiln, ena od tistih, za katero pa vam ne bo žal, če jo obiščete je **Gostišče na trgu – Hiša kulinarike in turizma**. Nahaja se namreč v domnevno najstarejši stavbi Novega mesta. Gostišče v prenovljeni podobi upravlja GRM Novo mesto – center biotehnike in turizma in predstavlja edinstveno okolje za praktično izobraževanje študentov Višje strokovne šole GRM ter dijakov Srednje šole za gostinstvo in turizem. Sestavljeno je iz slaščičarne, restavracije, konferenčne dvorane, atrija in butične tržnice. Tu so seveda tudi drugi gostinski obrati, kot so **Marof**, **Kralj Matjaž**, **Hiša Fink** in še druge. V letu 2020 se je začela pisati zgodba Restavracije Situla s pečatom Hiše Fink pod eno streho, in sicer v prej že omenjenem Hostelu Situla, ki je danes zaradi restavracije še bolj prepoznaven. Odločite se lahko tudi za kavo v enem izmed lokalov na Glavnem trgu ali pa za skodelico čaja v čajarni **Stari most**.

Utrjeni od raziskovanja dolenjske prestolnice si lahko odpočijete v enem izmed dveh novomeških hotelov ali hostelu. **Hotel Center 3*** in **Hotel Krka 4*** se ponašata s sodobno urejenimi sobami in odlično ponudbo dolenjskih specialitet, nahajata pa se v samem središču mesta, tako da boste od glavnih mestnih znamenitosti stran le streljaj. V mestu imamo tudi **Hostel Situlo**, ki se nahaja na zgornjem delu Glavnega trga.

Dodatni ogledi

Enkratno podobo mesta pa boste zagotovo lahko občudovali na Rudolfovem splavu ali splavu Nika. Ljubitelji višine pa se lahko podate celo na panoramski let z letalom iz bližnjega letališča Prečna.

V bližnji okolici Novega mesta pa se nahaja tudi več **zdravilišč**, ki se ponašajo z bogato tradicijo zdraviliške dejavnosti. Na voljo so vam termalni bazeni (28- 32 stopinj Celzija), savne, kopeli, masaže oz. centri za nego telesa. Naravi pa se lahko približate z nastanitvijo v **domačih turističnih kmetijah**, kjer ponujajo zdrave pridelke in dobrote, iz domačih vinogradov, vrtov in sadovnjakov.

Dolenjski muzej ponuja 6 stalnih in več občasnih razstav, posvečenih zgodovini Dolenjske in likovnim delom, ki so tukaj nastala, ter drugim znanim osebnostim, ki so povezane z Novim mestom. Med letom so odprti od torka do sobote med 9. in 18. uro ter ob nedeljah od 14.00 do 18.00, pozimi pa ob istih dnevih oz. od torka do sobote med 8. in 17. uro ter ob nedeljah od 14. do 17. ure. Za najavljene skupine (najmanj 10 oseb) delujejo tudi izven odpiralnega časa.

Jakčev dom ponuja 3 stalne razstave: razstava Božidarja Jakca, likovna razstava Dolenjskega muzeja in likovno pedagoško zbirko. Dom je med letom odprt od torka do sobote od 10. do 18. ure, pozimi pa od 9. do 17. ure. Ob nedeljah, praznikih delajo samo po predhodnem dogovoru. Za najavljene skupine (najmanj 10 oseb) delujejo tudi izven odpiralnega časa.

5. CENA STORITVE TURISTIČNEGA VODENJA

Število oseb/ trajanje vodenja	155 min
Do 25 oseb	7 € / na osebo
25 oseb in več	9 € / na osebo

6. TEHNIČNI ITINERARIJ

Vodenje po Novem mestu za skupino srednješolcev/ odraslih s srednješolsko izobrazbo

Vodnica: Tjaša Špec

10:00 – 10:20 zbor skupine udeležencev pred Srednjo šolo za gostinstvo in turizem Novo mesto, uvodni nagovor in pozdrav, predstavitev Novega mesta, teorija o nadaljnjem razvoju turizma, hiter pregled skozi vse znamenitosti

10:25 – 10:45 Mestna knjižnica Mirana Jarca

10:50 – 11:00 Področje na vratih

11:05 – 11:25 Rozmanova ulica in Bergmanova hiša

11:30 – 11:45 Glavni trg

11:25 – 11:35 Frančiška cerkev Svetega Lenarta

11: 40 – 11:55 Jakčev dom in Breg

12:00 – 12:10 Dolenjski muzej Novo mesto

12:15 – 12:30 Kapiteljska cerkev Svetega Nikolaja

12:30 – 12:35 Zaključek vodenja, sprehod do Glavnega trga

7. VIRI IN LITERATURA

Pisni viri:

Gliha U., Sinjur A. (2018). Vodniško gradivo Novo meso. Novo mesto: SŠGT NM.

Golobič A., (2020). Vodniško gradivo Novo mesto. SŠGT NM.

Karel Bačer., (1991). Iz dolenske preteklosti. Novo mesto: Dolenjska založba.

Picelj, Z., (1990). Novo mesto skozi čas. Novo mesto: Dolenjski muzej Novo mesto.

Žiberna, M., (2008). Po Dolenjski. Novo mesto: Založba Goga.

Internetni viri:

- <https://www.visitnovomesto.si/novo-mesto>
- <https://www.nm.sik.si/si/>
- <https://www.nm-kloster.si/>
- <https://www.sazu.si/clani/marjan-music>
- <https://novomesto.si/mma/-/2020070710405153/>
- <https://novomesto.si/o-novem-mestu/znamenitosti/>

Viri slik:

Slika 1:

https://www.google.com/search?q=srednja+%C5%A1ola+za+gostinstvo+in+turizem+novo+mesto&sxsrf=ALiCzsYsQq_HkL0ZbE_GInXc9pBHs1_6OQ:1651520031752&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiz0NPGx8H3AhUSSPEDHWnyBoAQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1707&bih=802&dpr=1.13#imgsrc=TH0wm6J2Kkz13M

Slika 2:

https://www.google.com/search?q=knji%C5%BEnica+mirana+jarca+podatki&sxsrf=ALiCzsYxn6qkkEuRc8elKhCcdGlkkedHZw:1651520176262&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwih6ceLyMH3AhUmSvEDHXFxBcsQ_AUoAnoECAEQBA&biw=1707&bih=802&dpr=1.13#imgsrc=B1BoviR9FrJcIM

Slika 3:

https://www.google.com/search?q=spomeni%C5%A1ki+kompleks+na+vratih+novo+mesto&tbm=isch&ved=2ahUKEwii4e39yMH3AhVL5IUKHXhhCTIQ2-cCegQIABAA&oeq=spomeni%C5%A1ki+kompleks+na+vratih+novo+mesto&gs_lcp=CgNpbWcQAzoHCCMQ7wMQJ1DTCFifl2D1J2gAcAB4AIABeYgBug-SAQQxMi44mAEEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&scient=img&ei=nzNwYuKVOsvIlwT4wqWQAw&bih=802&biw=1707#imgsrc=gyOZVjNPGzIzCM

Slika 4:

https://www.google.com/search?q=rozmanova+ulica+novo+mesto&tbm=isch&ved=2ahUKEwiv2eDHycH3AhXO1eAKHTO7CrQQ2-cCegQIABAA&oq=rozmanova+ulica+novo+&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgQIABAYOgcIlxDvAxAnUIYFWKcOYJEYaABwAHgAgAFXiAG9BJIBATeYAQCgAQGqAQtd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=OjRwYq_UOM6rgwez9qqgCw&bih=802&biw=1707#imgsrc=5R09OFfsuTg38M

Slika 5:

https://www.google.com/search?q=bermanova+hi%C5%A1a+novo+mesto&tbm=isch&ved=2ahUKEWjy5q_wycH3AhUx1uAKHYZGCT0Q2-cCegQIABAA&oq=bermanova+hi%C5%A1a+novo+mesto&gs_lcp=CgNpbWcQA1AAWOYRYIUUaABwAHgAgAFXiAGrB5IBAzkuMpgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=kDRwYvLeBrGsgweGjaXoAw&bih=802&biw=1707#imgsrc=ODwtDs692BsCIM

Slika 6:

https://www.google.com/search?q=glavni+trg+novo+mesto&tbm=isch&ved=2ahUKEwingoHBysH3AhWSiP0HHR1ABSAQ2-cCegQIABAA&oq=glavni+trg+novo&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgUIABCABDIGCAAQCBAeMgQIABAYOgcIlxDvAxAnOgYIABAHEB46BAgAEEM6BAgAEB5QpARYnhVgtiFoAHAAeACAAXOIAb8EkgEDMy4zmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpel1pbWfAAQE&sclient=img&ei=OTVwYueBDZKR9u8PnYCVgAI&bih=802&biw=1707#imgsrc=tZaFjTnNYJtoTM

Slika 7:

https://www.google.com/search?q=kettejev+vodnjak&sxsrf=ALiCzsZk_6tGHhDpGQZuzGURrqDbLfCNag:1651520949457&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjO2J_8ysH3AhU1gf0HHbl8AD8Q_AUoAXoECAIQAw&bih=874&bih=682&dpr=1.13#imgsrc=oUiqGT2fU0pkhM

Slika 8:

https://www.google.com/search?q=mestna+hi%C5%A1a+novo+mesto&tbm=isch&ved=2ahUKEwjKi4CZy8H3AhUIf0HHXcGAzYQ2-cCegQIABAA&oq=mestna+hi%C5%A1a+no&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgUIABCABDohCCMQ7wMQJzoECAAQQ1CCAljrCWDVFGgAcAB4AIABbogB3gKSAQMzLjGYAQcGgAQGqAQtd3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&sclient=img&ei=8TVwYorPLYiS9u8P94yMsAM&bih=682&biw=874#imgsrc=wMXAAFzckJPNiM

Slika 9:

https://www.google.com/search?q=fran%C4%8Di%C5%A1ka+cerkev+novo+mesto&sxsrf=ALiCzsbCJ4Tk4N1RwRfpSySI9-Py6r4slg:1651521089202&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjPl_G-y8H3AhUuhP0HHeGqAU8Q_AUoAXoECAEQAw&bih=874&bih=682&dpr=1.13#imgsrc=HiOy6HwbgdflM

Slika 10:

https://www.google.com/search?q=jak%C4%8Dev+dom&tbm=isch&ved=2ahUKEwjByPW_y8H3AhVohP0HHbpuCG8Q2-cCegQIABAA&oq=jak%C4%8Dev+dom&gs_lcp=CgNpbWcQAzIFCAAQgAQyBAGAEBg6BwgjEO8DECC6BAgAEAM6CAGAELEDEIMBOgsIABCABBCxAxCDAToHCAAQsQMQQzoECAAQQzoICAAQgAQsQM6CggAELEDEIMBEENQrg5Y8CZgnzBoAXAAeACAAYoBiAH0CJIBAzguNJgBAKABAaoBC2d3cy13aXotaW1nwAEB&sclient=img&ei=QzZwYoGbFui9u8Put2h-AY&bih=682&biw=874#imgsrc=beh6izeQAKwhXM

Slika 11: https://www.google.com/search?q=dolenjski+muzej&sxsrf=ALiCzsbe5KNYPeSSvn3h-FdUzyI0GTajJw:1651521224314&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwi936f_y8H3AhWvSvEDHerZCWUQ_AUoAXoECAIQAw&bih=874&bih=682&dpr=1.13#imgsrc=TkOEJoRg8uK95M&imgdii=aOdY2flKojJqRM

Slika 12:

[https://www.google.com/search?q=kapiteljska+cerkev+\(cerkev+sv.+nikolaja\)&tbm=isch&ved=2ahUKEwj3ibyAzMH3AhUMeRoKHbtuA9gQ2-](https://www.google.com/search?q=kapiteljska+cerkev+(cerkev+sv.+nikolaja)&tbm=isch&ved=2ahUKEwj3ibyAzMH3AhUMeRoKHbtuA9gQ2-)

8. PRILOGE (Slike)

Slika 4: Rozmanova ulica

Slika 5: Bergmanova hiša

Slika 6: Glavni trg

Slika 7: Kettejev vodnjak

Slika 8: Mestna hiša

Slika 9: Frančiška cerkev sv. Lenarta

Slika 10: Jakčev dom

Slika 11: Dolenjski muzej Novo mesto

Slika 12: Kapiteljska cerkev sv. Nikolaja